

בבית המשפט העליון

עפ"ג 23486-12-24

לפני: כבוד השופט יוסף אלרון
כבוד השופט אלכס שטיין
כבוד השופט חאלד כבוב

המערערת: מדינת ישראל

נגד

המשיבים: 1. חמזה מוחמד דחלה
2. נאיף דחלה דחלה

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בנוף הגליל-נצרת
ב-ת"פ 43660-07-23 מיום 12.11.2024 שניתן על-ידי השופטת
י" שיטריט

תאריך ישיבה: י"ג שבט התשפ"ה (11 פברואר 2025)

בשם המערערת: עו"ד יאיר חמודות

בשם המשיב 1: עו"ד דניאל דרוביצקי

בשם המשיב 2: עו"ד יובל קגן

פסק-דין

השופט יוסף אלרון:

1. לפנינו ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בנוף הגליל-נצרת (השופטת י" שיטריט) ב-ת"פ 43660-07-23 מיום 12.11.2024, בגדרו נגזר על חמזה דחלה עונש של 36 חודשי מאסר בפועל (להלן: המשיב 1), ועל נאיף דחלה עונש של 31 חודשי מאסר בפועל (להלן: המשיב 2). זאת, בגין הרשעתם במספר עבירות, ובמוקדן, עבירות סחיטה באיומים.

ערעור המדינה מופנה לקולת העונש שנגזר על המשיבים, לטענתה.

2. כתב האישום המתוקן, מונה שישה אישומים המתארים שישה אירועים שבהם המשיבים, יחד עם 7 נאשמים נוספים, איימו על המתלוננים, סחטו אותם והטילו עליהם אימה במסגרת גביית "דמי חסות".

לפי המתואר באישום הראשון, סמוך לחודש ספטמבר 2022, החלו עבודות תשתית בחלקת האדמה שבבעלותו של אוסאמה עדוי. זמן קצר לאחר מכן, המשיבים העבירו מסרים מאיימים למספר אנשים, במטרה להפחיד את אוסאמה ולגרום לו למכור את החלקה. בתוך כך, המשיב 1 איים באומרו כי "תהיה בעיה", היה ולא תימכר החלקה, והוסיף כי ככל שאוסאמה לא יעביר לידי המשיבים כסף, הוא "יטפל" בו, לא ייתן לו לגור בחלקה וגם לא לעבד אותה.

בשל חששו, אוסאמה החליט למכור את החלקה. בהתאם, סיכם עם רוכשים על מכירתה במחיר של 2,200,000 ש"ח, והם העבירו לידיו סכום של 500,000 ש"ח. בעקבות זאת, המשיבים פנו אל הרוכשים ואל קרוביהם, והעבירו להם מסרים מאיימים בהם דרשו מהם להשיב את החלקה או להעביר לידי המשיב 1 סך של 200,000 ש"ח. המשיב 1 הוסיף ואמר לאחד הרוכשים – "תשכח מזה שתקנה שם, גם אם אשים עיזים או בטון בחלקה אתה לא תבנה שם, או הדם שלי או הדם שלך". בהמשך, המשיבים קיימו שלוש פגישות עם הרוכשים ובני משפחתם, במהלכן הפצירו בהם פעם נוספת להעביר לידיהם 200,000 ש"ח, אך אלו הציעו כי חלף האמור, ישולם למשיב 1 כמתנה לרגל אירוסיו, סכום של כ-6,000 ש"ח. באחת הפגישות, הודע למשיב 1 כי בוצע ירי לעבר נאשם 7 בכתב האישום המתוקן. כעבור כ-20 דקות, הלה הגיע אף הוא למפגש עם בני משפחת הרוכשים ואיים באומרו: "הבית שלך יהיה הראשון בירי היום".

לפי המתואר באישום השני, עאוני מנדלאוי הוא בעלים של חנות ירקות. בחודשים דצמבר 2022-ינואר 2023, המשיבים 1 ו-2 הגיעו לחנות מספר פעמים, פגשו את בנו של עאוני ואמרו לו להעביר לידיהם כסף בסך 15,000 ש"ח, בתמורה לכך שהם ישמרו על החנות, ואיימו עליו כי "אם לא תתן אז אתה יודע מה יהיה". בהמשך, המשיבים אמרו לעאוני כי עליו לשלם משום שהחנות נמצאת "באזור שבשליטתם", וכי עליו "לסגור עניינים" מולם או לסגור את החנות.

לפי המתואר באישום השלישי, בחודש מאי 2021, טארק אבו דיבה רכש רפת. סמוך לאחר מכן, נאשם 3 ונאשם 6 איימו על טארק ודרשו ממנו כסף. בחודש אפריל 2023, המשיב 2 פנה אל שלוחו של טארק ואמר לו כי הלה "חייב לשלם לנו 300,000 ש"ח, אם לא אנחנו נשרוף". בעקבות כן, סוכם כי טארק יעביר לידי המשיבים סכום של 160,000 ש"ח. בהמשך לכך, התקשר מי מטעם הנאשמים לטארק ואיים עליו באומרו "יש לך שני לילות, אם אתה לא משלם, נוריד לך את אח שלך". במהלך חודש מאי 2023, טארק העביר את הסכום האמור, כך שהמשיב 1 והמשיב 2 קיבלו כל אחד 40,000 ש"ח.

האישום הרביעי, מיוחס למשיב 1 בלבד. לפי המתואר, נור אל-דין דחלה ובני משפחתו הם הבעלים של אטליז ורפת. במהלך שנת 2023, המשיב 1 ואדם נוסף הגיעו לאטליז ופגשו את נור. או אז, המשיב 1 דרש ממנו להעביר לידיו סכום כסף תמורת שירותי שמירה על הרפת. נור השיב כי הוא אינו נדרש לשירותי שמירה, שכן יש שומר ברפת. בתגובה, איים המשיב 1 באומרו "נירה בו ברגל" ובהמשך אמר "אני רוצה 10,000 עוד היום אחרת ייגרם נזק לרפת".

לפי המתואר באישום החמישי, עדואן ואיימן גבן עובדים בעסק משפחתי בתחום פיתוח קרקעות. סמוך לתחילת שנת 2023, גמלה בליבם של המשיבים 1, 2 ושל הנאשם 7 ההחלטה לסחוט כספים מעדואן. במפגש שנערך עמו, דרשו ממנו סכום כסף, בטענה שהמשיב 1 הוא זה שאחראי על השמירה בשכונה. עדואן השיב כי אין בכוונתו לשלם, ובתגובה אוים כי "אם אתה לא רוצה לשלם בטוב, נגרום לך לשלם בכוח" וכי "כולם משלמים, רק אתה לא, תחשוב על זה". באותו מעמד, עדואן סרב גם להצעת המשיב 1 לגבות ממזמיני עבודות הפיתוח סכום כסף העולה על עלות העבודה, כאשר הפער בין עלות העבודה למחיר שישולם על ידי מזמין העבודה, יועבר למשיב 1.

בחלוף כשלושה שבועות, בזמן שעדואן עבד בשכונה, המשיב 1 ניגש אליו ושאל אותו "האם חשבת?", לכך ענה "אם אתה רוצה כסף בכוח, אז תקבל כוח".

האישום השישי, מיוחס למשיב 1 ולאחיו – נאשם 8 בכתב האישום המתוקן. לפי המתואר, עאדל דחלה הוא מהנדס בעל משרד הנדסה, שטיפל בהגשת התנגדות ביחס לחלקה שבבעלות אביו של המשיב 1. בחודש דצמבר 2022, על רקע אי-שביעות רצונו של האב מתפקודו של עאדל בטיפול בתיק, הגיעו למשרדו המשיב 1 ואחיו כאמור. במהלך אירוע זה, המשיב 1 נעמד בצורה מאיימת, סירב לבקשת עאדל לשבת, חבט בתרמוס קפה שהיה על השולחן ואמר לעאדל "אתה חייב לדבר", שהשיב "או שתשב או שתצא מהמשרד". בתגובה, המשיב 1 והנאשם 8 סגרו את דלת המשרד, מי מהאחרים

היכה את עאדל בפניו והורה לו לשבת בכיסא, כל זאת כדי לגרום לעאדל לדבר בכפייה, לענות על שאלותיהם ולספק להם הסברים בקשר לטיפול בתיק.

עובדי המשרד שהבחינו במתרחש, הוציאו את המשיב 1 והנאשם 8 אל מחוץ למשרד. או אז, זה האחרון הרים אבן, השליכה לעבר המשרד וגרם לנזק בחלון המשרד. בסמוך גם המשיב 1 איים על עאדל באומרו: "לא תישאר אבן על אבן, לא בביתך ולא במשרדך".

גזר הדין

3. המשיבים הורשעו על פי הודאתם בעובדות כתב האישום המתוקן, בהתאם להסדר טיעון אשר לא כלל הסכמה לעניין העונש.

המשיב 1 הורשע בעבירת סחיטה באיומים לפי סעיף 428 סיפה וסעיף 29 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק); בשתי עבירות של סחיטה באיומים לפי סעיף 428 רישא וסעיף 29 לחוק; בעבירה של קבלת נכס שהושג בפשע לפי סעיף 411 וסעיף 29 לחוק; בעבירה של סיוע לסחיטה באיומים לפי סעיף 428 סיפה וסעיף 31 לחוק; ובשלוש עבירות איומים לפי סעיף 192 לחוק.

המשיב 2 הורשע אף הוא בעבירת סחיטה באיומים לפי סעיף 428 סיפה וסעיף 29 לחוק; בשתי עבירות של סחיטה באיומים לפי סעיף 428 רישא וסעיף 29 לחוק; בעבירה של סיוע לסחיטה באיומים לפי סעיף 428 סיפה וסעיף 31 לחוק; ובעבירה של סיוע לסחיטה באיומים לפי סעיף 428 רישא וסעיף 31 לחוק.

4. אקדים, אציין ואדגיש כי בית המשפט המחוזי בגזר דינו אמנם עמד על חומרת העבירות שבהן הורשעו המשיבים, ואולם לא נתן לכך ביטוי עונש הולם וראוי. בתוך כך, הודגשה מגמת ההחמרה בעבירות של סחיטה באיומים, בייחוד במקרים של גביית "דמי חסות", וזאת בשל הצורך לשמור על "שלמות" החברה ובטחונה.

בהתייחס לנסיבות ביצוע העבירות, נקבע כי המשיבים פגעו, כל אחד לפי חלקו, באופן מהותי ומוחשי בערכים המוגנים בעבירות, על רקע ביצוע העבירות בצוותא, התכנון המוקדם, הנזק שנגרם, והמניע הכלכלי למעשים.

בשל האמור, ובשים לב למדיניות הענישה הנהוגה, נקבע בעניינו של המשיב 1 מתחם עונש הולם הוא בין 30 ל-60 חודשי מאסר בפועל; ובעניינו של המשיב 2, מתחם עונש הולם הוא בין 29 ל-50 חודשי מאסר בפועל.

5. בגזירת עונשם של המשיבים בתוך המתחמים, בית המשפט המחוזי שקל לקולה את הודאתו של המשיב 1 במעשים, את הצער שהביע על התרחשותם, את מצבו הרפואי וכן את "הסולחה" שנערכה בינו לבין חלק מהמעורבים, שלאחריה "סיימו את המחלוקת שנתגלעה ביניהם באופן סופי ומוחלט", כלשונו; מנגד, בית המשפט ציין כי לחובתו עבר הפלילי, הכולל גם הרשעות בעבירות נשק ואיומים, בגינן ריצה עונשי מאסר בפועל מאחורי סורג וברית. בשקלול האמור, נגזר עליו עונש של 36 חודשי מאסר בפועל, לצד ענישה נלווית.

גם בעניינו של המשיב 2, בית המשפט המחוזי שקל לקולה את הודאתו במעשים, ואת החרטה על ביצועם. כך גם נשקלו מצבה הרפואי של בתו ומשך מעצרו. מנגד, לחובתו נזקף עברו הפלילי, הכולל הרשעה בעבירות נשק, בגינה ריצה עונש מאסר בפועל מאחורי סורג וברית. בשקלול האמור, נגזר עליו עונש של 31 חודשי מאסר בפועל, לצד ענישה נלווית.

נוסף על כך, ובהתאם להסכמות הצדדים, כל אחד מהמשיבים חויב בתשלום פיצוי בסך 40,000 ש"ח לטובת טארק אבו דיבה.

טענות הצדדים בערעור

6. לטענת המערער – המדינה, העונש שנגזר על המשיבים מקל עמם באופן ניכר, אינו הולם את חומרת מעשיהם ואף אינו מתיישב עם מגמת ההחמרה במדיניות הענישה הנוהגת בעבירות אלו. המדינה הדגישה בטיעוניה כי המעשים בהם הורשעו המשיבים, הם חלק מפרשיה חמורה, שהתפרסה על זמן רב, ובה פעלו באופן עברייני מובהק לצורך הטלת אימה וגביית "דמי חסות". חומרתן של עבירות אלו, מדיניות הענישה המחמירה והצורך בהתמודדות עם תופעה זו מצדיקים, לעמדת המדינה, כי עונשם של המשיבים יוחמר במידה משמעותית.

עוד פורט כי מכתב האישום המתוקן, אשר בעובדותיו הודו המשיבים, עולה כי הם פעלו באופן מתוכנן, שיטתי ומאורגן, יחד עם נאשמים נוספים, במטרה להלך אימים על אנשים ועל עסקים. במעשיהם, גרמו לנזק רב וגרמו לפגיעה קשה בערכים המוגנים.

המדינה מוסיפה ומפנה לתיקון בחוק העונשין (תיקון מס' 146 והוראת שעה), התשפ"ג-2023 (ס"ח 646) (להלן: תיקון מס' 146), אשר מורה על החמרה בענישה בעבירות סחיטה כגון אלו שביצעו המשיבים. אמנם, התיקון אינו חל על מעשיהם, אך נטען כי יש בו כדי להמחיש את התייחסות המחוקק לתופעה של סחיטת "דמי חסות". כך גם מדיניות הענישה העדכנית בעבירות אלו, מחייבת החמרה "ניכרת" בעונשם של המשיבים, לעמדת המדינה.

זאת ועוד, נטען כי גם בנסיבותיהם האישיות של המשיבים אין כדי להצדיק את העונש המקל שנגזר עליהם. זאת, בייחוד בשים לב לעברם הפלילי ולכך שגם ריצוי עונשי מאסר בפועל מאחורי סורג ובריה, לא הרתיעו אותם מלשוב ולבצע עבירות דומות.

7. מנגד, המשיבים סומכים ידיהם על גזר דינו של בית המשפט המחוזי, וטוענים כי אין מקום להחמרה בעונשם. לטענת המשיב 1, גזר דינו של בית המשפט המחוזי הוא "תולדה" של הליך גישור ממושך שהתנהל בין הצדדים. בסיומו של הליך זה, כתב האישום תוקן ונגזר דינם של המשיבים בהתאם. משכך, נטען כי אין להשוות בין העונש שנגזר בהליך שלפנינו לבין מקרים אחרים.

המשיב 2, מוסיף וטוען כי העונש הולם את חומרת מעשיו ומתחשב כראוי במכלול נסיבותיו האישיות. בתוך כך, המשיב 2 מפנה לחלקו "המצומצם" אשר התמצה, כלשונו, "בהתלוות לנאשמים אחרים או לכל היותר בהשמעת מלל בעל אופי מאיים". עוד מציין המשיב 2, כי מרבית העבירות בהן הורשע לא הניבו תמורה, ואילו באירוע היחיד בו הפיק תועלת, הורשע כמסייע בלבד. גם בבחינת נסיבותיו האישיות, נטען כי עברו הפלילי אינו מכביד, ואילו מנגד ניצבת הודאתו במעשים, החרטה שהביע על ביצועם ומצבה הרפואי המורכב של ביתו.

בנוסף, נטען כי מדיניות הענישה הנוהגת אינה מצדיקה את קבלת הערעור, וכך גם העובדה שהסדר הטיעון התגבש בעקבות הליך גישור, מגבילה את התערבות ערכאת הערעור במידת העונש שנגזר.

8. כלל ידוע הוא כי ערכאת הערעור תטה שלא להתערב בעונש שגזרה הערכאה הדיונית, למעט במקרים בהם ניכרת חריגה קיצונית ממדיניות הענישה הנוהגת, או כאשר נפלה טעות מהותית ובולטת בגזר הדין (ע"פ 6966/23 מדינת ישראל נ' בן אבו, פסקה 13 (4.2.2025)). כפי שאפרט להלן, העונש שנגזר על המשיבים במקרה שלפנינו – נכנס לגדרי החריג, ולא לכלל, בהיותו מקל עם המשיבים יתר על המידה, באופן חריג וקיצוני. זאת, אף בהתחשב בכך שהמשיבים הורשעו על בסיס הודאותיהם, אשר נמסרו במסגרתו של הסדר טיעון, בעקבות גישור.

9. כתב האישום המתוקן, המונה שישה אישומים כמפורט לעיל, מצייר תמונה עגומה ועבריינית של חבורת נאשמים אשר נקבצה לה יחדיו, לא פעם ולא פעמיים, הפילה את חיתתה על תושבי אזור טורעאן, מתוך דרישה לגביית "דמי חסות" בתואנות שונות.

העונש שנגזר על המשיבים מחייב אפוא את התערבותנו, הן מאחר שהוא אינו הולם את חומרת מעשיהם, כשלעצמם; הן בראי מגמת ההחמרה בענישה בעבירות מעין אלו, והצורך בהתמודדות עימן; והן מפני שאין בנמצא נסיבות כה משמעותיות לזכות המשיבים המצדיקות את העונש המקל שנגזר עליהם.

10. בית משפט זה שב ומתריע השכם והערב על חומרתן ונפיצותן של עבירות האיומים ועבירות הסחיטה באיומים, שלדאבוננו הפכו למכת מדינה. התמודדות עם עבריינות מסוג זה מחייבת הטלת עונשי מאסר ממושכים מאחורי סורג ובריח. העבירות בהן עסקינן, מערערות את מהלך החיים התקין של קורבנותיהן, גורמות להם לחוות מצוקה, השפלה ופחד, ואף מסבות להם נזקים רבים במישור הכלכלי והנפשי (ע"פ 2658/24 מחאמיד נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (9.1.2025)). גם ל"קשר השתיקה" המאפיין עבירות מעין אלו, נודעת חומרה בשל חששו של קורבן העבירה לפנות לעזרת גורמי אכיפת החוק, פן יממשו העבריינים את איומיהם ויכלו כל חלקה טובה (ע"פ 3184/24 מדינת ישראל נ' מלאק, פסקה 14 (29.5.2024) (להלן: עניין מלאק)).

כך בכלל וכך בפרט בעבירות שעניינן גביית "דמי חסות", המכוונות לעיתים – "פרוטקשן". חומרתן של עבירות אלו, נעוצה בין היתר, בהיותן קלות לביצוע אך קשות לגילוי ולמניעה, וכן בהתנהלות העבריינית של הסוחטים אשר דורשים תמורה נאה כתנאי לכך שהנסחטים ובני ביתם יוכלו לחיות את חייהם בשלווה (ע"פ 3770/24 מדינת ישראל

נ' מחאמיד, פסקה 15 (20.6.2024) (להלן: עניין מחאמיד)). בית משפט זה עמד על השימוש הציני של המינוח שנטבע לתופעה זו – "דמי חסות". בכך, על פני הדברים, משתמע כי הסוחט "מגן" על הנסחט ומעניק לו את "חסותו". אלא שלאמיתו של דבר, הנסחט לא ביקש ולא חפץ בחסות ובהגנה שהוצעו לו, אלא שהן נכפו עליו – ולא, יכולע לו (ראו: ע"פ 1725/07 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה ה (14.5.2007)).

עבירות אלו אשר פשו בערי ישראל, בכפריה ומושביה, הפכו כאמור למכת מדינה של ממש. עבירות אלו, מצדיקות אפוא מענה עונשי מחמיר, מוחשי ומרתיע אשר יסייע במיגורן. זה מכבר, הצביע השופט חיים כהן על טיבה של תופעה נפסדת זו:

"מתרבים והולכים המקרים הבאים לפני בית משפט זה אשר בהם נרתעים עדים מלהעיד על מעשי פשע מפחד נקמת הפושעים; והסחיטה של כספים באיומי פגיעה בגוף ונפש, והשתלטות הבריונים האלימים על ענפי מסחר אלה או אחרים או על שכונות מסוימות בערים, היתה לתופעה נפוצה, בחינת כסדום היינו לעמורה דמינו [...] מנוי וגמור עמנו לעשות כל אשר לאל ידינו כדי לשים קץ להפקרות בריינית זו" (ע"פ 724/76 אברג'יל נ' מדינת ישראל, פ"ד לב(1) 141, 144-145 (1977)).

11. במקביל למגמת ההחמרה בענישה בפסיקת בתי המשפט, בגין עבירות איומים, סחיטה באיומים וכיוצא באלה, המחוקק נקט אף הוא צעדים משמעותיים להתמודדות עם תופעה נפסדת זו. במסגרת תיקון מס' 146 לחוק, הוספה עבירה ייעודית שכותרתה – גביית דמי חסות. עבירה זו, כוללת שתי דרגות חומרה – האחת, עניינה בגביית דמי חסות בדרך של ניצול מצוקה שאין בה יסוד של איומים; השנייה, עניינה בגביית דמי חסות באיומים, שהעונש בצידה חמור יותר מהדין שקדם לתיקון. המחוקק הוסיף וקבע הנחייה נוספת שלפיה העונש המזערי בעבירה החדשה לא יפחת מרבע העונש המרבי. כך הוסבר הצורך בתיקון החקיקה במסגרת דברי ההסבר:

"גביית דמי חסות מצד גורמים עברייניים הולכת ופושה בחברה, ולא אחת אנשים ועסקים נדרשים לשלם סכומים ניכרים כדי לשמור על שגרת חייהם, על שלומם הגופני ועל רכושם שלהם ושל קרוביהם. עם התפשטות פעילות עבריינית זו היא שינתה את פניה, ואינה כוללת בהכרח איומים או איומים המופנים לקורבן העבירה, אלא מעבירה מסר באמצעות מעשי אלימות, הצתה או נזק בסביבתו. התנהגות זו מקשה על הוכחת הקשר הסיבתי בין האימה שמטיל העבריין ובין הדרישה או הקבלה של דמי החסות מקורבנות העבירה. לפי עבירת הסחיטה

באיומים הקבועה בסעיף 428 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, נדרשים איום כלפי הקורבן וקשר סיבתי בין האיום ובין הנעת הקורבן למלא את דרישת העברייין. בנסיבות כאמור יש קושי לפעול כנגד הפעילות העבריינית של גביית דמי חסות" (דברי הסבר להצעת חוק העונשין (תיקון מס' 149) (הוספת עבירה של גביית דמי חסות), התשפ"ג-2003, ה"ח 965).

עינינו הרואות כי תיקון מס' 146 חושף את עמדתו הערכית המחמירה של המחוקק כלפי עבירות שעניינן גביית "דמי חסות". הגם שבענייננו התיקון אינו חל מאחר שהעבירות בוצעו לפני כניסתו לתוקף; בכל זאת, הוא מלמד על עמדתו הערכית של המחוקק ביחס לחומרתן של עבירות אלו ועל הצורך בענישה הולמת, מרתיעה ומוחשית כחלק מהתמודדות עמן. על בתי המשפט ליישם זאת ללא כחל וסרק, ובכך תהא תרומתנו לעקירת תופעה בזויה זו, שכאמור הורסת כל חלקה טובה.

12. במקרה שלפנינו, חומרת העבירות שבהן הורשעו המשיבים – מדברת בפני עצמה, והיא מתעצמת בשים לב למכלול נסיבות ביצוען. כתב האישום המתוקן מגולל, כאמור, מסכת עבריינית מתמשכת של מעשי סחיטה באיומים והטלת אימה. אין המדובר באירוע נקודתי כזה או אחר, אשר התרחש על רקע גחמה רגעית. עיון בכתב האישום המתוקן מלמד כי הנאשמים, ובכללם המשיבים שלפנינו, התנהלו באופן עברייני, שיטתי ומתמשך.

במשך תקופה ממושכת, המשיבים ויתר הנאשמים, פנו לקורבנות שונים ותמימים, תושבי טורעאן. פעם היה אלו בעלי חלקת אדמה או מפתחי קרקעות, בהזדמנות אחרת היה זה בעל חנות ירקות, בהמשך דובר באדם שהפעיל רפת ואיטליז, ולבסוף הפילו חיתתם גם על מהנדס אשר לא היו מרוצים משירותיו. אלו גם אלו, סבלו מאיומיהם של המשיבים, אשר נדרשו להכפיף את רצונם ואת שלווותם לדרישותיהם הכספיות, המגובות באיומים קשים.

המשיבים אף לא בחלו בתוכן האיומים ומעשי הסחיטה, בעודם מתנהלים בכוחניות ובבריונות, משל היו "אדוני הארץ" – לא תימכרנה קרקעות, אלא בהנחייתם ולאחר שיזכו לנתח מפירות המכירה; לא ינוהלו בתי עסק, אלא אם תשולם תמורה בעבור שירותי "הגנה" מטעמם, אף שאלו אינם נצרכים; וכך מכלול שגרת החיים, העסקית והחברתית, תלוי בהבל פיהם.

על רקע האמור, ניכר כי מתחם העונש שנקבע בעניינם של המשיבים מקל עמם יתר על המידה, משאינו הולם את חומרת מעשיהם.

13. זאת ועוד, הערכה כנה של ששת האישומים תלמד כי מדובר באירועים נפרדים וקורבנות שונים ביחס לכל אישום, אשר ראוי היה לקבוע מתחם עונש הולם בגין כל אחד ואחד מהם בנפרד, לפי סעיף 40 לחוק. כך, בין השאר, בשל ריבוי נפגעי העבירה בשישה אירועים שונים, גיוון דרכי הפעולה ומשך הזמן הניכר שבו התרחשה הפעילות העבריינית השיטתית שנועדה להטיל אימה על תושבי אזור טורעאן. גם בכך יש כדי לחשוף את קולת מתחם העונש שנקבע בעניינם של המשיבים.

מכל מקום, גם לפי קביעת בית המשפט המחוזי, השגויה לגישתי כאמור, שלפיה מדובר באירוע אחד; בכל זאת, אין להשלים עם קביעת מתחם עונש כולל לששת האישומים שמתאים בגבולותיו ובטיבו להרשעה באישום בודד או בעבירה אחת בלבד. על מתחם העונש הכולל לשקף הן את חומרת כל אחד מהאישומים, הן את החומרה המתקבלת מצירופם של האישומים גם יחד. בענייננו, המסכת העבריינית הנפרסת לאורך ששת האישומים, רובצת לפתחם של המשיבים ומלמדת על עומקה וטיבה של הפעילות העבריינית שבה נטלו חלק פעיל. ואולם, מתחם העונש שנקבע בעניינם של המשיבים, רחוק מלבטא מעורבות עבריינית זו ואת אשמת המעורבים.

14. מדיניות הענישה הנוהגת, מלמדת אף היא כי העונשים שנגזרו על המשיבים מקלים עמם באופן משמעותי. זאת, בייחוד, בשים לב לריבוי העבירות בהן הורשעו, פרק הזמן הממושך שבו התרחשו מעשי האיומים והסחיטה וגם ריבוי נפגעי העבירה והנזקים שנגרמו להם (ראו והשוו: עניין מלאק; עניין מחאמיד).

מגמת ההחמרה בענישה המתגבשת בפסקי דינו של בית משפט זה, ועמדתו הערכית של המחוקק אשר באה לידי ביטוי כאמור בתיקון מס' 146, מחייבות אפוא כי רף הענישה בעבירות כגון סחיטה באיומים ואיומים המתבצעות במסגרת גביית "דמי חסות" – יוחמר באופן משמעותי.

15. גם הנסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה מוליכות לכך שיש להחמיר בעונשם של המשיבים, ובוודאי שהן אינן מצדיקות את קביעת עונשם בחלקו התחתון, עד מאוד, של מתחם העונש ההולם.

על מלאכת גזירת עונשו של נאשם בגדרי מתחם העונש ההולם ציינתי זה מכבר כי "כשם שכדי לגזור עונש בקצה העליון של המתחם נדרש הצטברות נסיבות חמורות המקהות את משקלן של הנסיבות המקלות, כדי שייגזר עונש בקצה התחתון של המתחם נדרשות נסיבות מקלות לזכותו של נאשם, הגוברות על הנסיבות החמורות הקיימות [...]" (ע"פ 3244/22 מדינת ישראל נ' ערן, פסקה 17 (20.9.2022)).

והנה, בעניין שלפנינו, בעוד שלימינם של המשיבים נזקפת בעיקר הודאתם במעשים בעקבות גישור, נטילת האחריות על ביצועם והצער והחרטה שהביעו על התרחשותם; מנגד, לחובתם ניצב עבר פלילי מכביד, הכולל ריצוי עונשי מאסר בפועל מאחורי סורג ובריח, אשר אף הם לא הרתיעו את המשיבים מביצוע העבירות נושא דיוננו. הדברים נכונים ביתר שאת ביחס למשיב 1, אשר מלבד הרשעותיו בעבירות נשק, גניבה והיזק לרכוש במזיד, הוא נושא באמתחתו גם הרשעה בעבירות איומים. ללמדך, כי גם ברבות השנים, משיב 1 מתמיד בדרך עבריינית אלימה ואין המדובר במעידה חד-פעמית מבחינתו.

מלבד נסיבותיהם האישיות של המשיבים כאמור, גם שיקולי הרתעת הרבים הנחוצים בעבירות סחיטה באיומים בכלל, ובמקרים של גביית "דמי חסות" בפרט, מטים את הכף לחובת המשיבים (סעיף 140 לחוק) (עניין מלאק, בפסקה 19).

16. הסכם "הסולחה" שנכרת בין המשיב 1 לבין אחד מבין נפגעי העבירה, אף בו אין כדי להצדיק את העונש המקל שנגזר על משיב זה. שכן, אין בעצם ישוב הסכסוך בין הצדדים כדי למצות את האינטרס הציבורי שבהרתעת הרבים מפני ביצוע מעשים דומים והוא אף אינו מאיין את הצורך כי מבצעי עבירה ייתנו את הדין על מעשיהם. כמו כן, מתן גושפנקה ל"סולחות" כמרכיב משלים לדרכי הענישה הקבועים בדין, יש בו כדי להוות מעין "הפרטה" פסולה של ההליך הפלילי, וגם בשל כך משקלו של הסכם מעין זה, לגישתי, מועט עד מאוד (ע"פ 4406/19 מדינת ישראל נ' טובח, פסקה 22 לפסק דיני (5.11.2019)).

סוף דבר

17. לא אשגה אם אומר כי תושבי היישוב טורעאן מביטים אלינו, זועקים את זעקתם ומבקשים מאיתנו כי נצילם מידם הכבדה של אלו אשר הפכו את החיים ביישובם השלו, למקום שהשלווה והרוגע אינם שוכנים בו יותר. המענה שלנו, כבתי המשפט, הוא לגזור

על עבריינים אלו ודומיהם, עונש אשר ירחיקם מהחברה לתקופה לא מבוטלת, בתקווה שבכך נסייע להשיב את הביטחון והשלווה לבני היישוב.

18. בסיכומם של דברים, לגישתי, במקרים שעניינם גביית "דמי חסות", ובייחוד כאשר מדובר בריבוי עבירות, במקרים בעלי חומרה יתרה ובמסכת עבריינית מתמשכת, שיטתית ורחבת היקף, כבענייננו – מן הראוי שייגזרו עונשי מאסר בפועל מאחורי סורג ובריח לתקופה משמעותית המגיעה לכדי 10 שנים, ואף יותר.

מן הראוי שכל מי שולח את ידו במעשים כבענייננו, ידע מה תהא תגובתה העונשית של מערכת המשפט. בשלה העת אפוא כי מגמת ההחמרה בענישה ביחס לעבירות של סחיטה באיומים וגביית "דמי חסות", תוליך להעלאה ממשית של רף הענישה בפועל, למען יראו וייראו.

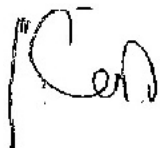
רק בשל הכלל הידוע שלפיו ערכאת הערעור אינה ממצה את הדין, בפרט כאשר היא מעלה את רף החומרה בקביעת עונשים, ובהתחשב בהסדר הטיעון במסגרתו הודו המשיבים במיוחס להם, אציע לחבריי להעמיד את עונשו של המשיב 1 על 7 שנות מאסר בפועל, ואת עונשו של המשיב 2 על 6 שנות מאסר בפועל, חלף עונשי המאסר בפועל שנגזרו עליהם בבית המשפט המחוזי. יתר רכיבי גזר הדין יותרו על כנם.

יוסף אלרון
שופט

השופט אלכס שטיין:

אני מסכים.

אלכס שטיין
שופט

השופט חאלד כבוב:

אני מסכים.

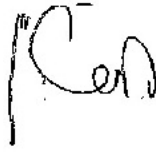
חאלד כבוב
שופט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט יוסף אלרון.

ניתן היום, כ"ב שבט תשפ"ה (20 פברואר 2025).

חאלד כבוב
שופט

אלכס שטיין
שופט

יוסף אלרון
שופט